Edebiyat ile Felsefe - Psikoloji Arasındaki İlişki - Türkçenin Önemli Sözlükleri Dilin Tarihi Süreç İçerisindeki Değişimini Etkileyen Sebepler

1. Halk edebiyatımız, insanının çeşitli ruh hâllerini dile getiren zengin şiirlerle doludur.

"Ellerin mektubu gelmiş okunur,
Benim yüreğime hançer sokulur."
…

"Bu ellerin taşı hiç bana değmez,
İlle dostun gülü yaralar beni."

Bu konuyla ilgili daha pek çok örnek sıralanabilir.

"Anasının bir tanesini hor görmesinler." gibi basit görünen bir dize bile, yabancı yere gelin gidecek bir genç kızın kaygılı hâlini ne güzel dile getirmektedir.

Bu parçada verilen dizeler ve açıklamalarla edebiyatın hangi bilim dalıyla olan ilişkisi vurgulanmak istenmiştir?

A) Tarih
B) Sosyoloji
C) Psikoloji
D) Felsefe
E) Filoloji

2. Sözlük iki bölümden oluşur. Birinci bölümde Türkçenin genel kullanım kurallarına dair Arap okur bilgilendirilirken ikinci bölüm sözlüktür ve Hakaniye lehçesinden yaklaşık 9 bin Türkçe kelimenin oldukça ayrıntılı Arapça açıklamasını ve bunların çoğunun cümle içinde kullanımını içerir. Sözlük kısmı, elbette bugünkü gibi Latin alfabetik sıraya göre değil, tamamen dönemin Arapça sözlük düzenine göre oluşturulur. Kaşgarlı Mahmut eserde, Halil bin Ahmet'in (8. yüzyılda yazdığı ve Arapçanın kabul edilen ilk sözlüğü) "Kitabu'l-Ayn"ındaki çerçeveyi esas aldığını belirtir.

Bu parçada aşağıdaki sözlüklerden hangisi hakkında bilgi verilmiştir?

A) Kamus-ı Türki
B) Lehçe-i Osmani
C) Divanü Lügâti't-Türk
D) Mukaddimetü'l-Edeb
E) Müntahabat-ı lügat-ı Osmanniye

3. II. Meşrutiyet devrinde Türk şiiri, güzellik duygusunu bir kenara bırakarak çeşitli sosyal davaların emrine girmişti. Tevfik Fikret, yeni bir ahlak anlayışının ve insanlık görüşünün öncülüğünü yapıyor; Mehmet Akif, İslam birliği idealini; Mehmet Emin ve Ziya Gökalp Türkçülük ve Turancılık ideolojisini savunuyordu.

Bu metinde edebiyatın hangi alanla ilişkisi vurgulanmak istenmiştir?

A) Tasavvuf
B) Edebî sanat
C) Halk efsaneleri
D) Düşünce akımları
E) Teknolojik gelişmeler

4. Aşağıdaki eserlerden hangisi Türkçenin sözlüklerinden biri değildir?

A) Kamus-ı Türki
B) Lehçe-i Osmani
C) Divanü Lügâti't-Türk
D) Mukaddimetü'l-Edeb
E) Muhâkemetü'l-Lugateyn

5. Dil yaşayan bir varlık olduğundan kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak zaman içinde değişir. Bir dili konuşan milletler bazen ihtiyaçları doğrultusunda örneğin teknik alandaki gelişme sonucu üretilen ürünleri kullanmak zorunda kalır. Dillini, diğer dillerden üstün bir konuma getirmek isteyenler fen ve sosyal bilimlerde yeni değerler üretirler. Bu yolla dillerindeki olası bir değişimi engellerler. Aksi hâlde sözcük transferi ile başlayan dilde yabancılaşma zamanla o milletin ses yapısını etkiler ve daha sonra, dilin bütün unsurlarını kapsar.

Bu parçada dilin tarihî süreç içerisindeki değişimini etkileyen unsurlardan hangisi üzerinde durulmuştur?

A) Din kardeşliği
B) Coğrafi değişim
C) Siyasi gelişmeler
D) Lehçe farklılıkları
E) Bilim ve teknoloji

MEB 2018 - 2019 • Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Edebiyat ile Felsefe - Psikoloji Arasındaki İlişki - Türkçenin Önemli Sözlükleri Dilin Tarihi Süreç İçerisindeki Değişimini Etkileyen Sebepler

6. Türkler bulundukları, yaşadıkları coğrafyada ya birlikte yaşadıkları topluluklar ya da komşu milletlerle özellikle - - - - sahasında etkileşiyorlar. Bugün Ruslar ile uzun yıllar birlikte yaşayan Bakü ve civarındaki Azeriler Rusçadan, İranlılar ile uzun müddet birlikte yaşayan Tebriz ve civarındaki Azeriler Farsçadan etkilenmişlerdir. Kerkük, Süleymaniye, Erbil, Telâfer ve civarında yaşayan Türkmenler Arapçadan etkileniyorlar. Türkmen, Özbek, Kazak, Kırgız, Tatar soydaşlarımız da Rusçadan etkileniyorlar. Urumçi, Hoten, Aksu, Komul, Turfan ve civarında yaşayan Uygur soydaşlarımız da Çinceden etkileniyorlar. Komşularından etkilenenler arasında Türkiye Türkleri de var. Limon, liman, lodos, poyraz, anahtar, kilit gibi yüzlerce Rumca kelime dilimizde yaşıyor.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) dil B) din C) kültür D) ticaret E) siyaset

7. 1899'da modern ilkelerle Kâmus-ı Türki'yi yazmaya başladı. Millî dil ve ruhun yüceltilmesi açısından Kâmus-ı Türki (1901) özel bir yere sahiptir. Türkçe kelimelerin ağırlıklı olarak yer alması, alfabetik sırayla verilmesi, okumayı kolaylaştırıcı işaretleri, kısaltmalarıyla eser, Türk sözlükçülüğüne birçok yenilik getirerek önemli bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Türkçe, Arapça, Farsça kelimelerin yanı sıra Batı dillerinden dilimize geçen kelimelere de yer vermiştir. Arapça, Farsça kelimelerin yazım ve söyleyişlerinde orijinallerine bağlı kalırken Batı dillerinden geçen kelimelerde kendine has bir yazım ve söyleyişi esas almıştır. Sözlükte kelimelerin anlamları 1. anlam ve 2. anlam şeklinde rakamlarla sıralanmış, yakın anlamda kullanılanların arasına virgül; anlamları açıklamak üzere verilen örnek cümleler iki nokta ile ayrılmıştır. Sözlüğün başına, kullanılan işaret ve kısaltmaların ne anlama geldiğini belirten bir tablo konmuştur. Ayrıca 1902'de Kutadgu Bilig ve 1903'te Orhun Abideleri'nin izahlı çevirilerini hazırlayan dil bilgini ne yazık ki Orta Çağ Kıpçakçası üzerine başladığı eserini bitiremeden 1904'te hayatını kaybetti. Oğlu, 1900'lerin başında lisede eğitim görürken futbol kulübü oluşturmaya karar veren Ali Sami'dir. Ali Sami Yen.

Bu parçada tanıtılan sözlük yazarımız aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şemsettin Sami
B) Samipaşazade Sezai
C) Ahmet Vefik Paşa
D) Recaizade Mahmut Ekrem
E) Abdülhak Hamit Tarhan

8. – Haksız kazanç sağlayanı sevelim, değil mi? Laf mı bu? Edebiyatla uğraşmadığın belli! Hayır, bu adamları cezalandırmalı, toplumdan kovmalı!

Penkin'in önünde ayağa kalkan Oblomov birdenbire bir peygamber tavrıyla:

– Toplumdan kovmalı ha! dedi. Bu bozulmuş çamurda yüksek bir prensip olduğunu, bu düşmüş insanın gene de insan, yani kendin olduğunu unutuyor musun? Onu kovmalı mı dedin? Ama ne yapsan onu insanlıktan, tabiattan, Tanrı'nın rahmetinden dışarı kovabilir misin?

Bu parçada aşağıdaki kavramların hangisiyle ilgili düşüncelere yer verilmiştir?

A) İnsan B) Siyaset C) Sanat D) Hukuk E) Din

9. I. Körügme kün tengri
Siz bizni küzeding
Körügme ay <u>tengri</u>
Siz bizni kurtgarıng

II. Ey Cenab-ı Kibriya, bizler gibi âcizlere
Kibriyâ-yı zâtını mümkün müdür etmek hayâl
Daima <u>Allah</u>'tır kalbimde tesbih ettiğim
Bargâh-ı lûtfuna çıkmaz mı bu feryâd-ı bâl

Bu parçalardaki altı çizili sözcükler, dilin değişimini etkileyen aşağıdaki unsurlardan hangisiyle ilgilidir?

A) Coğrafya B) Din C) Teknoloji D) Felsefe E) Ekonomi

10. I. Belki bir insan hayatı, zaman fırınında ateşe attığımız bir kâğıt kadar çabuk yanıyor. Belki hayat, hakikaten bazı düşünürlerin dediği gibi bir oyundur. Küçük, ümitsiz savunmalardır hatta bir rüyadır belki.

II. Bana öyle geliyor ki insanoğlu, ezelden başlayıp öngöremediği ya da anlayamadığı bir geleceğe uzayan korkunç bir kör dövüşüne dalmış. Karşılaştığı her engeli yenmiş, biri hariç. İnsan sadece kendini yenemiyor.

Bu metinlerde yazarların "insan" **ve** "hayat"**la ilgili görüşleri aşağıdaki bilim dallarından hangisiyle ilişkilidir?**

A) Tarih B) Sosyoloji C) Psikoloji D) Felsefe E) Coğrafya

